

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики**

**ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ
СТАВЧАНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)**

Виконала:

студентка 4 курсу 402 групи
спеціальності 106 – Географія
галузі знань 10 – Природничі науки
ОПП «Регіональний розвиток і
просторове планування»

Боднарик Вікторія Василівна

Керівник:

доктор географічних наук, професор
Костащук Іван Іванович

До захисту допущено на засіданні кафедри

Протокол № _____ від _____ 2025 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Іван КОСТАЩУК

Чернівці – 2025

АНОТАЦІЯ

Вікторія БОДНАРИК – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 10 – Природничі науки, спеціальності 106 – Географія, ОПП «Регіональний розвиток і просторове планування» кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. м. Чернівці, Україна, 2025.

Тема кваліфікаційної роботи: «Територіальне планування розвитку освітньої сфери Ставчанської територіальної громади».

Робота присвячена комплексному дослідженню особливостей територіального планування розвитку освітньої сфери Ставчанської територіальної громади в умовах адміністративно-територіальної реформи. У дослідженні проведено детальний просторовий аналіз існуючої мережі закладів освіти, вивчено рівень забезпечення населення доступними й сучасними освітніми послугами, визначено особливості функціонування навчальних установ у межах громади. Звернуто увагу на природно-географічні чинники, демографічні процеси, економічні особливості, а також інфраструктурне забезпечення, як ключові фактори формування просторової організації освіти в умовах децентралізації.

Особливу увагу приділено виявленню існуючих дисбалансів у розміщенні закладів освіти, вказано проблемні аспекти оптимізації мережі шкіл, дитячих садків, закладів позашкільної освіти, а також забезпечення доступності навчальних закладів для дітей із віддалених населених пунктів. Здійснено порівняльний аналіз діючої освітньої інфраструктури, оцінено ефективність існуючих просторових моделей, вказано основні чинники, які сприяють формуванню сприятливого освітнього середовища в межах громади.

На основі отриманих результатів запропоновано конкретні рекомендації щодо оптимізації просторового планування освітньої сфери, спрямовані на забезпечення рівності доступу дітей до якісних освітніх послуг, раціональне використання ресурсів, формування сприятливого мікроклімату для навчальної й позашкільної діяльності, активізації взаємодії закладів освіти, місцевого самоврядування, бізнесу та громади.

Отримані результати сприятимуть формуванню стратегічних орієнтирів для забезпечення сталого просторового й соціально-економічного розвитку Ставчанської територіальної громади в умовах реалізації сучасних принципів регіональної політики й адміністративної реформи в Україні.

Ключові слова: освітня сфера, освітня мережа, децентралізація, територіальна громада, Чернівецька область.

ABSTRACT

Viktoriya BODNARYK – a graduate of the first (bachelor) level of higher education in the field of knowledge 10 – Natural Sciences, specialty 106 – Geography, OPP “Regional Development and Spatial Planning” of the Department of Geography of Ukraine and Regional Studies of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Chernivtsi, Ukraine, 2025.

Topic of the qualification work: “Territorial planning of the development of the educational sphere of the Stavchansky territorial community”.

The work is devoted to a comprehensive study of the features of the territorial planning of the development of the educational sphere of the Stavchansky territorial community in the conditions of administrative and territorial reform. The study conducted a detailed spatial analysis of the existing network of educational institutions, studied the level of provision of the population with accessible and modern educational services, and determined the features of the functioning of educational institutions within the community. Attention is paid to natural and geographical factors, demographic processes, economic features, as well as infrastructure provision as key factors in the formation of the spatial organization of education in the context of decentralization.

Particular attention is paid to identifying existing imbalances in the location of educational institutions, indicating problematic aspects of optimizing the network of schools, kindergartens, out-of-school education institutions, as well as ensuring the accessibility of educational institutions for children from remote settlements. A comparative analysis of the existing educational infrastructure was carried out, the effectiveness of existing spatial models was assessed, and the main factors that contribute to the formation of a favorable educational environment within the community were indicated.

Based on the results obtained, specific recommendations were proposed for optimizing the spatial planning of the educational sphere, aimed at ensuring equal access of children to quality educational services, rational use of resources, the formation of a favorable microclimate for educational and extracurricular activities, and the activation of interaction between educational institutions, local government, business, and the community.

The results obtained will contribute to the formation of strategic guidelines for ensuring sustainable spatial and socio-economic development of the Stavchansky territorial community in the context of the implementation of modern principles of regional policy and administrative reform in Ukraine.

Keywords: educational sphere, educational network, decentralization, territorial community, Chernivtsi region.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Вікторія БОДНАРИК

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ	8
1.1. Загальноосвітній комплекс як об'єкт дослідження суспільної географії	8
1.2. Методи та методика дослідження територіальної організації загальноосвітнього комплексу	13
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	18
2.1. Чинники розвитку загальноосвітнього комплексу територіальної громади	18
2.2. Загальногеографічна характеристика Ставчанської сільської громади, як чинник формування освітньої мережі	21
Висновки до розділу 2	23
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ ТА ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ СТАВЧАНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	25
3.1. Освітня мережа Ставчанської територіальної громади	25
3.2. Доступність закладів освіти як фактор розвитку освітнього комплексу регіону	30
3.3. Особливості планування освітньої мережі Ставчанської територіальної громади	37
3.4. Проблеми і перспективи розвитку освітньої мережі Ставчанської громади	40
Висновки до розділу 3	42
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

В умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні питання просторової організації та ефективного функціонування закладів освіти набуває особливого значення. Формування оптимальної освітньої мережі в межах територіальної громади є важливим чинником забезпечення рівного доступу населення до якісних освітніх послуг, сприяє соціально-економічному розвитку, формуванню сприятливого середовища для навчальної, творчої та культурної активності дітей, а також для підтримки сталого просторового розвитку громади в цілому.

Актуальність теми кваліфікаційної (бакалаврської) роботи «Територіальне планування розвитку освітньої сфери Ставчанської територіальної громади» обумовлена необхідністю вивчення існуючих особливостей просторової організації освітньої сфери, виявлення проблем забезпечення рівності доступу до навчальних закладів, оптимізації їхньої мережі в умовах децентралізації влади. З огляду на природно-географічні, демографічні, економічні й управлінські чинники, Ставчанська громада потребує комплексного, науково обґрунтованого планування, спрямованого на ефективне функціонування освітньої інфраструктури для забезпечення потреб усіх категорій населення.

Об'єктом дослідження є просторове планування закладів освіти Ставчанської територіальної громади, а предметом – чинники, умови й особливості формування оптимальної просторової структури закладів освіти в межах громади.

Метою роботи є проведення комплексного аналізу територіальної організації закладів освіти Ставчанської громади, виявлення просторових дисбалансів та проблем функціонування існуючої освітньої мережі, а також обґрунтування шляхів оптимізації просторового планування для забезпечення рівних можливостей отримання освіти для всіх жителів громади.

Відповідно до поставленої мети, було сформовано такі завдання:

1. Проаналізувати основні наукові принципи й підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до формування загальноосвітнього комплексу в умовах просторової організації.
2. З'ясувати особливості функціонування й просторового розвитку загальноосвітнього комплексу в межах Ставчанської територіальної громади.
3. Дослідити й охарактеризувати ключові чинники формування загальноосвітнього комплексу Ставчанської територіальної громади, виявивши їхню роль у просторовій організації освітньої мережі.
4. Проаналізувати особливості розвитку загальноосвітнього комплексу громади в умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи й процесів децентралізації.

Методологічна основа проведеного дослідження ґрунтується на положеннях Закону України «Про освіту» та основних принципах, закладених у Національну доктрину розвитку освіти, а також реалізується шляхом застосування комплексу методів – географічного, структурного, картографічного, описово-порівняльного, – обумовлених сучасними науковими знаннями й ключовими концепціями суспільно-географічних досліджень.

Для досягнення поставленої мети використано результати наукових праць провідних вітчизняних вчених у сфері суспільної географії, серед яких: Джаман В.О., Жупанський Я.І., Заставний Ф.Д., Заячук О.Г., Заячук М.Д., Круль В.П., Костащук І.І., Масляк П.О., Мезенцев К.В., Немець К.А., Немець Л.М., Олійник Я.Б., Ровенчак І.І., Степаненко А.В., Топчієв О.Г., Шаблій О.І., Чубрей О.С. та інших.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що завдяки застосуванню ГІС-технологій вдалося здійснити комплексне дослідження просторової організації освітньої мережі на рівні Кіцманської міської територіальної громади. Отримані результати сприятимуть ефективнішому проведенню процесів децентралізації в освітньому секторі, а також відкривають

можливість використання зазначеної методики для інших територіальних громад із подібними умовами.

Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості їх використання органами місцевого самоврядування для вдосконалення просторової організації закладів освіти, розробки місцевих програм розвитку, формування сприятливого освітнього простору для забезпечення гармонійного й збалансованого розвитку Ставчанської територіальної громади.

Структура роботи охоплює вступ, три основні розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Для візуалізації результатів у роботі використано схематичні діаграми, аналітичні таблиці, рисунки й картографічні матеріали, спрямовані на глибше й наочне розуміння отриманих результатів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ

1.1. Загальноосвітній комплекс як об'єкт дослідження суспільної географії

Освіта –це цілеспрямований процес пізнання, завдяки якому люди здобувають, вдосконалюють та застосовують знання, уміння й навички в усіх сферах життя. З огляду на свою багатогранність, вона є важливим чинником формування особистісних якостей людини, сприяє розвитку її творчого потенціалу, культури, морально-естетичних цінностей, а також виступає ключовим елементом становлення й відтворення світоглядних орієнтирів особистості [20].

Сучасний навчально-виховний процес спрямований не лише на передачу знань, а й на формування цілісної системи цінностей особистості, здатної взаємодіяти із соціально-культурними нормами та орієнтирами. Як зазначав М. І. Лапін, цінності, засвоєні в процесі навчання, визначають ставлення людини до економічних, політичних, культурних процесів у державі, сприяють формуванню усвідомленої громадянської позиції, а також можливість прогнозування векторів подальшого суспільного розвитку. Отже, соціальне замовлення освіти формується не лише в результаті усвідомлення поточних потреб та запитів населення, а й як результат взаємодії вже сформованої суспільної свідомості із запитами майбутнього [15].

Освітня географія як галузь знань ґрунтується на основних положеннях географічної науки, а також на концептуальних засадах вітчизняних вчених, спрямованих на вивчення просторової організації навчальних закладів, взаємозв'язків між освітньою сферою, природними умовами, економікою, демографією й процесами формування соціально-економічних систем. Значний внесок у розвиток цієї галузі зробили відомі географи С.Л. Рудницький, В.М. Кубійович, О.І. Шаблій, О.Г. Топчієв, Л.Т. Шевчук, М.Д. Пістун,

Я.Б. Олійник, А. В. Степаненко, а в царині вивчення освітніх послуг –вчені Л.М. Немець, О.О. Любіцева, М.І. Фащевський.

Економічне зростання країни в сучасних умовах неможливе без формування ефективної, доступної для всіх категорій населення системи освіти. Якісні знання й навички, отримані незалежно від місця проживання, сприяють формуванню людського потенціалу як основи сталого економічного й соціально-культурного поступу. Тому освітня географія повинна не лише вивчати особливості просторової організації навчальної сфери, а й сприяти пошуку шляхів оптимізації просторового планування для забезпечення ефективної взаємодії між навчальними закладами, підприємствами й населенням, сприяти усуненню регіональних дисбалансів в доступності освітніх послуг [58].

Освітня система виконує важливу виховну функцію, сприяючи формуванню особистісних якостей, навичок взаємодії, культури поведінки й усвідомлення соціальної місії кожної людини. Її функціонування вивчається в чотирьох ключових аспектах: онтологія (вивчає природу освіти), гносеологія (як процес пізнання), теорія цінності (як засіб формування морально-етичних принципів) та теорія практики (як відображення взаємозв'язків між теоретичними знаннями й практичною діяльністю) [15].

Система освіти в широкому значенні –це упорядкована сукупність взаємопов'язаних компонентів, спрямованих на сприяння формуванню й гармонійному розвитку особистості. Таке розуміння передбачає не лише функціонування навчальних закладів, а й взаємодію усіх учасників навчально-виховного процесу, спрямовану на формування й реалізацію навчально-виховних цінностей. У сучасний період відсутнє єдине уніфіковане визначення поняття «освітньо-виховний комплекс». Воно трактується залежно від аспектів, у межах яких вивчається: педагогічних, економічних, управлінських, просторових чи інших.

Чимало вчених, таких як О.І. Вишневський, Л.І. Караковський, В. О. Новікова, Б. З. Вульф, В. А. Семиченко, П. В. Степанов, Б. М. Ступарик, Г. І. Сорока, М. Г. Стельмахович, вказують, що основним завданням освітньо-

виховного комплексу є формування культурних, моральних, творчих й інших цінностей особистості. Інший погляд простежується в працях таких учених, як В.О. Джаман, О.Г. Заячук, О.О. Любіцева, Т.Ю. Мельниченко, котрі вважають, що освітньо-виховний комплекс –це особлива територіально організована структура, спрямована на формування й реалізацію культурно-освітніх функцій.

До основних функцій освітньо-виховного комплексу відносяться: освітня, професійно-економічна, культурна, виховна, соціально-селекційна, пізнавальна, функція історичної спадкоємності, науково-інноваційна, демографічно-урбаністична.

Дослідження в галузі суспільної географії спрямовані на вивчення взаємозв'язків, функціональної структури й просторової організації закладів освіти в умовах конкретного регіону, особливостей взаємодії навчальних установ із природними, економічними, демографічними чинниками, вивчення особливостей формування освітньої мережі в умовах конкретного географічного простору [17].

В освітньому комплексі України виділено сім компонентів (рис. 1.1.).

Рис. 1.1 Компоненти освітнього комплексу за Т. Ю. Мельниченко

Таким чином, територіальна організація освіти в сучасних умовах розглядається як взаємодія закладів освіти, установ науки й культури, підприємств, органів державного управління, спрямована на забезпечення доступності, якості й ефективності освітньої діяльності для всіх категорій населення. Ключова увага приділяється просторовим чинникам функціонування цієї системи, забезпечення взаємозв'язків із соціально-економічними процесами, формування сприятливого для навчальної, виховної, творчої й інноваційної активності середовища для усіх учасників навчально-виховного процесу [17].

Рівень розвитку загальноосвітнього комплексу (ОК) є важливою науковою категорією, що використовується для характеристики просторової організації навчальних закладів, структури освітньої мережі та ступеня її відповідності потребам населення й вимогам економічного розвитку регіону. Загальна оцінка цього рівня базується на всебічному аналізі територіального освітнього потенціалу, який включає поєднання загальноосвітніх закладів різних рівнів – від закладів середньої освіти до професійно-технічних та вищих навчальних закладів, а також урахування кількості учнів і студентів у цих закладах. Освітній потенціал регіону є основою для оцінки можливостей регіонального розвитку та створює передумови для формування стратегії його реалізації в майбутньому. Для ефективного використання цього потенціалу необхідно здійснювати постійні заходи щодо вдосконалення організації та змісту освітнього процесу.

Фактори економічного розвитку, рівень соціального добробуту населення й якість освіти перебувають у тісному взаємозв'язку та безпосередньо впливають на соціально-економічний стан регіону. Формування та забезпечення фінансових ресурсів для функціонування системи освіти залежать від рівня економічного розвитку як країни загалом, так і конкретного регіону. Це визначає можливості для матеріально-технічного забезпечення закладів освіти, належного утримання будівель, забезпечення харчування учнів та студентів, а також реалізації програм розвитку освітньої сфери.

Важливу роль у формуванні просторової організації освітнього комплексу відіграють транспортно-економічні умови, які впливають на доступність закладів освіти. Зокрема, професійно-технічні навчальні заклади та окремі види позашкільних установ часто зосереджуються у районних та обласних центрах, що обумовлено специфікою їхньої діяльності та потребою в забезпеченні відповідної інфраструктури.

Одним із ключових завдань сучасної освіти є створення інклюзивного освітнього середовища, яке дозволяє забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх дітей, зокрема й для дітей з особливими освітніми потребами. Сучасні педагогічні підходи визнають, що більшість педагогів працюють у класах, де навчаються діти з різними потребами, що потребує впровадження механізмів ефективної підтримки та створення умов для повноцінного включення кожної дитини в навчальний процес. Дослідження, проведені в різних країнах, підтверджують соціальну, академічну й економічну ефективність інклюзивної освіти як для дітей з інвалідністю, так і для всієї освітньої системи загалом. Інклюзія передбачає активну участь таких дітей у навчальному процесі поряд з їх однолітками без обмежень, з необхідними адаптаціями освітнього середовища [37].

Загальна середня освіта в Україні є сукупністю заходів і системою закладів, спрямованих на надання освітніх послуг на рівні початкової, базової та старшої школи. До мережі закладів загальної середньої освіти входять середні загальноосвітні школи, гімназії, ліцеї, колегіуми, спеціалізовані школи, школи-інтернати, санаторні школи та школи соціальної реабілітації.

Важливим напрямом реформування загальноосвітньої мережі є створення освітніх округів, які об'єднують заклади різного типу та форми власності з метою забезпечення якісних освітніх послуг і рівного доступу до них. Ініціаторами створення освітніх округів можуть виступати органи місцевого самоврядування територіальних громад, районні та обласні ради. Освітні округи можуть формуватися як у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці, так і шляхом об'єднання кількох таких одиниць [7].

Важливим етапом оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти є створення опорних закладів, які виконують функцію центрів надання якісних освітніх послуг. Існують кілька концептуальних підходів до вдосконалення територіальної організації закладів освіти: витратний підхід (орієнтований на економічну ефективність), підхід оцінки соціальної значущості (з урахуванням педагогічного потенціалу й результатів навчання) та інтегрований соціально-витратний підхід, який поєднує економічні та соціальні чинники [6].

Таким чином, просторовий, організаційний, економічний та соціально-демографічний аналіз освітньої системи відкриває можливість для вдосконалення організації закладів освіти, оптимізації існуючих мереж, формування сприятливого середовища для навчальної й позанавчальної діяльності в межах конкретних територіальних громад, сприяючи сталому економічному й соціально-культурному розвитку як регіонів, так і держави в цілому.

1.2 Методи та методика дослідження територіальної організації загальноосвітнього комплексу

Для отримання достовірних наукових результатів у процесі вивчення територіальної організації загальноосвітнього комплексу застосовується комплекс взаємопов'язаних методів, спрямованих на всебічне вивчення особливостей функціонування закладів освіти в конкретних природно-географічних, соціально-економічних та демографічних умовах. Застосовані методи відрізняються залежно від мети, завдань, рівня складності проблеми, глибини просторового аналізу та особливостей досліджуваного регіону. Серед методів виділяють як загальнонаукові, так і спеціально-наукові, спрямовані на вивчення просторової організації, взаємозв'язків та взаємозалежності елементів освітньої системи.

Під науковими методами розуміється сукупність засобів, методичних прийомів, принципів організації процесу отримання, систематизації, аналізу й узагальнення інформації про функціонування освітньої сфери. Зокрема, як

зазначав Є. Б. Алаєв, методологія –це «сукупність технологій та організаційних форм для проведення наукового дослідження» [40]. З огляду на думки таких вчених, як О. Г. Спіркін, Є. Г. Юдін, М. Г. Ярославський, методологія –це не лише набір методів, а й ціла теоретична система принципів організації й побудови наукової діяльності. З огляду на це вказують, що методологія є невід’ємним складником філософії науки, а такі методи, як індукція, дедукція, аналіз, синтез, опис, порівняння, класифікація, моделювання тощо, становлять фундамент для проведення дослідження в галузі просторового планування [59].

Специфічними для даного дослідження є методи, спрямовані на вивчення просторової організації закладів освіти: історико-географічний, діахронічний, географічний (включно із методами районування), соціально-економічний, демографічний тощо. З огляду на вимоги чинних державних документів –таких як Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» (2010), «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні» (2013), а також Постанова Кабінету Міністрів України «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» –методика вивчення просторової організації закладів освіти ґрунтується не лише на теоретичних принципах, а й враховує особливості функціонування системи освіти в умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні.

Інформаційною основою проведеного дослідження слугують статистичні дані, отримані від відділу з гуманітарних питань Кіцманської міської ради, Головного управління статистики Чернівецької області, Департаменту освіти й науки Чернівецької обласної державної адміністрації, а також дані профільних установ, відкриті джерела й літературні видання. Зокрема, у процесі роботи використані результати наукових праць вітчизняних вчених у сфері суспільної географії –таких як В. О. Джаман, Я. І. Жупанський, Ф. Д. Заставний, Заячук О. Г., Заячук М. Д., Круль В. П., Костащук І. І., Масляк П. О., Мезенцев К. В., Провотар Н. І., Немець К. А., Немець Л. М., Олійник Я. Б., Ровенчак І. І., Степаненко А. В., Топчієв О. Г., Шаблій О. І., Чубрей О. С. та інших.

Для вивчення просторової організації закладів загальної середньої освіти застосовано широкий спектр методів географічного дослідження. Зокрема, статистичні методи сприяють виявленню взаємозв'язків природних, демографічних, економічних чинників, формуванню просторової структури закладів освіти, проведенню порівняльного аналізу існуючих показників. Статистичні методи забезпечують отримання достовірної інформації про функціонування закладів освіти, виявлення просторової взаємодії навчальних установ, класифікацію отриманих даних для подальшого моделювання просторової організації.

Порівняльний метод використовується для встановлення особливостей функціонування закладів освіти в межах конкретної території, виділення спільних рис і відмінностей у просторовій організації навчальних установ інших регіонів, виявлення тенденцій у взаємозв'язку економіко-географічних, демографічних, природних та інших чинників.

Картографічний метод посідає особливе місце в дослідженнях просторової організації освітньої сфери. З його допомогою вивчається просторове розміщення закладів освіти, доступність для населення, взаємодія між окремими установами. Картографічний метод забезпечує візуалізацію отриманих результатів, сприяє формуванню чіткого уявлення про просторову структуру навчальних закладів регіону, є важливим засобом для порівняння існуючих та оптимальних моделей просторової організації закладів освіти.

Літературознавчий метод застосовується для вивчення чинних документів, законів, постанов, програм, аналітичних оглядів, а також для формування теоретичних основ вивчення просторової організації закладів загальної середньої освіти.

Емпіричні методи – методи спостереження, моделювання, анкетування – забезпечують отримання достовірної інформації про доступність закладів для населення, вивчення просторової взаємодії, особливостей функціонування існуючих закладів в умовах природно-географічних, демографічних, економічних чинників.

Для аналізу просторової доступності закладів освіти використано ГІС-технології (QGIS, Open Route Service), за допомогою яких побудовано ізохрони –зони доступності для учнів залежно від типу доріг, ухилів схилів, видів покриття, складності маршрутів. Застосування ГІС сприяє отриманню чітких просторових моделей доступності, забезпечує можливість оптимізації існуючої мережі навчальних закладів, сприяє формуванню рекомендацій для вдосконалення просторового планування.

Таким чином, методика вивчення територіальної організації закладів освіти ґрунтується на комплексному застосуванні загальнонаукових, спеціально-наукових, картографічних, статистичних, порівняльних, моделюючих, емпіричних методів, спрямованих на отримання достовірних даних про існуючу структуру закладів освіти, просторову доступність, функціональну взаємодію, виявлення проблемних аспектів, формування обґрунтованих рекомендацій для оптимізації просторового планування закладів загальної середньої освіти в межах Ставчанської територіальної громади. Таке комплексне застосування методів сприятиме формуванню ефективної, збалансованої й просторово оптимальної мережі закладів освіти для забезпечення рівності доступу населення до освітніх послуг, сприятливого навчально-виховного процесу й гармонійного розвитку громади в цілому.

Висновки до розділу 1

Таким чином, проведене в рамках даного розділу дослідження дозволило сформулювати цілісне уявлення про методику вивчення територіальної організації загальноосвітньої сфери та особливості функціонування освітньої мережі в умовах регіонального розвитку. Застосування широкого спектра методів –від загальнонаукових (аналіз, синтез, порівняння, класифікація) до спеціально-географічних (картографічний, статистичний, діахронічний) –забезпечило можливість всебічного вивчення просторової організації закладів освіти, взаємозв'язків природних, економічних, демографічних чинників, а також рівня доступності освітньої інфраструктури для населення.

Аналіз існуючої мережі закладів загальної середньої освіти вказує на важливість оптимізації просторової організації для забезпечення рівності доступу, ефективності функціонування закладів та їхньої взаємодії із зовнішнім середовищем. Зазначені результати сприяють глибшому розумінню принципів формування освітньої мережі в межах конкретної території, відкриваючи можливість для подальшого вдосконалення існуючих моделей просторового планування.

Таким чином, методика, запропонована в даному розділі, може бути використана для формування практично спрямованих рекомендацій щодо оптимізації просторової організації закладів освіти, сприяючи забезпеченню рівності доступу, усуненню існуючих дисбалансів у просторовому розміщенні навчальних закладів, а також підтримуючи реалізацію принципів сталого розвитку освітньої сфери в межах конкретних територіальних громад.

РОЗДІЛ 2

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

2.1 Чинники розвитку загальноосвітнього комплексу територіальної громади

Розвиток загальноосвітнього комплексу (ЗОК) територіальної громади відбувається в умовах взаємодії цілої низки чинників –соціально-економічних, історико-географічних, природно-географічних, політико-правових, демографічних, культурних, правоохоронних тощо. Кожний із цих чинників не існує ізольовано, а взаємодіє в межах просторової організації громади, формуючи сприятливе або обмежувальне середовище для функціонування закладів освіти, оптимізації їхньої мережі й забезпечення доступності для населення.

Флінта Н. І. виділила ключові чинники формування культурно-освітньої сфери, серед яких особливе значення мають соціально-економічні, історико-географічні й фізико-географічні.

Соціально-економічні чинники –основа для формування й функціонування ЗОК. До цієї категорії відносяться особливості демографії (чисельність населення, його структура, рівень природного приросту), особливості розселення (щільність, структура поселень), міграційні процеси, структура зайнятості, рівень економічної активності, рівень доходів, доступності робочих місць, а також особливості формування сучасної економічної структури регіону.

Історико-географічні чинники формують просторову структуру ЗОК, відображають етапи освоєння території, традиційні види господарської діяльності, усталені культурні особливості, історично сформовану мережу закладів освіти, рівень забезпечення населення навчально-виховними установами, а також природні особливості місцевої культури, ментальності й традицій.

Фізико-географічні чинники (рельєф, клімат, водні ресурси, ґрунти, рослинний та тваринний світ) справляють непрямий, однак істотний вплив на просторову організацію ЗОК –від вибору місця для будівництва навчальних закладів до формування умов для їхньої експлуатації, забезпечення оптимальної транспортної доступності й організації навчально-дослідної діяльності.

Хомра О. виділив ряд ключових чинників, від яких залежить формування й функціонування загальноосвітнього комплексу у регіоні:

1. Рівень впливу людини:

- ✓ суб'єктивні чинники –особливості населення, державна й місцева політика в галузі освіти, рівень соціально-психологічної активності громади, доступність навчальних закладів для дітей, можливість отримати освіту в межах місця проживання, рівень взаємодії закладів освіти із зовнішніми партнерами (підприємствами, установами, органами місцевого самоврядування);
- ✓ об'єктивні чинники –природно-географічні особливості, рівень економічного розвитку, особливості просторової організації місцевої економіки, розвиток підприємництва в галузі освіти, рівень впровадження інновацій у навчально-виховний процес, ступінь відкритості для міжнародної співпраці.

2. Вплив на ринок освітніх послуг:

- ✓ зовнішні чинники –процеси глобалізації й інтернаціоналізації, економічні чинники (рівень економічної активності регіону, рівень життя, доступність фінансування), особливості технологічних процесів, взаємодія із зовнішнім освітньо-культурним простором;
- ✓ внутрішні чинники –рівень регіональної економіки, структура навчальних закладів, доступність інфраструктури для населення, забезпеченість кадрами, сприятливість природних умов для функціонування ЗОК.

3. Характер взаємодії чинників –позитивний (сприяння формуванню сприятливого простору для функціонування навчальних закладів), негативний

(виникнення дисбалансів у доступності, фінансуванні, рівні кваліфікації педагогів тощо).

4. Функціональні чинники –соціально-економічні, політико-правові, соціально-психологічні, демографічні, природно-географічні, а також чинники, спричинені процесами глобалізації, інтернаціоналізації, модернізації й регіоналізації.

Таким чином, чинники розвитку ЗОК Кіцманської територіальної громади охоплюють низку взаємопов'язаних аспектів:

- Соціально-демографічні чинники –забезпеченість населення закладами освіти в умовах компактності розселення, рівень природного приросту, вік, статева структура населення, рівень міграційної активності, рівень кваліфікації й освіти працездатного населення, співвідношення міських та сільських жителів, рівень народжуваності тощо. Кіцманська громада характеризується компактним розміщенням поселень, значним відсотком населення в сільській місцевості, при цьому місто Кіцмань виступає ключовим адміністративним, економічним та освітньо-культурним центром громади.

- Економічні чинники –рівень економічної активності, природно-ресурсний потенціал, сприятливість для підприємницької діяльності, структура місцевої економіки, доступність фінансування для закладів освіти, забезпеченість житловим фондом, рівень життя населення, рівень доходів, структура місцевого бюджету, можливість формування сприятливого середовища для функціонування ЗОК. Кіцманська громада характеризується сприятливими природними умовами для відпочинку, туризму, природно-рекреаційними ресурсами, а лісові масиви й водні об'єкти відкривають можливості для реалізації екологічної освіти й проведення навчально-дослідної діяльності.

- Соціально-культурні чинники –рівень культури населення, поширеність традицій, звичаїв, мова й релігія, рівень взаємодії населення із закладами культури й освіти, відвідуваність бібліотек, музеїв, закладів позашкільної освіти. Збереження місцевих традицій, культури й народних

ремесел сприяє формуванню сприятливого навчально-виховного простору в межах громади.

- Правоохоронні чинники –рівень взаємодії правоохоронних органів із закладами освіти, профілактика негативних соціальних явищ, сприяння формуванню сприятливого соціально-правового середовища для навчальної діяльності. При вивченні умов функціонування ЗОК особливу увагу приділяють боротьбі із негативними проявами в суспільстві –поширенням алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, проституції, проявами расової й національної нетерпимості, бюрократизму, існуванням тіньового сектору економіки. З огляду на ці виклики, важливим стає використання широкого спектра джерел інформації: економічної, медичної, статистичної, даних правоохоронних органів, журналістських розслідувань тощо.

Таким чином, усвідомлення всіх зазначених чинників –природних, історичних, економічних, соціально-демографічних, культурних, правоохоронних –забезпечує можливість формування цілісної просторової моделі ЗОК Кіцманської територіальної громади, сприяє оптимізації функціонування закладів освіти, забезпеченню рівності доступу для всіх категорій населення, а також формує сприятливий простір для навчальної, творчої й інноваційної активності в межах громади.

2.2. Загальногеографічна характеристика Ставчанської сільської громади, як чинник формування освітньої мережі

Ставчанська сільська громада –адміністративно-територіальне утворення, розташоване в межах колишньої Кіцманської території Чернівецької області (з 2020 року –у складі Чернівецького району). Громада відзначається сприятливим географічним положенням, спрямованим на забезпечення активного соціально-економічного й просторового розвитку. Вона розміщена в межах рівнинної та горбистої території Передкарпаття, у зоні м'якого помірно-континентального клімату, сприятливого для проживання населення, розвитку сільського

господарства, організації рекреаційної діяльності, а також оптимальної просторової організації освітньої сфери.

Географічне положення. Ставчанська сільська громада розташована в північно-західній частині Чернівецького району, в межах колишнього Кіцманського району. Кіцманщина традиційно відзначалася сприятливими природними умовами для розвитку аграрного сектору, а Ставчанська громада – одна з типових для цієї місцевості адміністративно-територіальних одиниць. Громада межує із Кіцманською міською громадою, а також із іншими територіальними громадами Чернівецького району, що сприяє формуванню сприятливих умов для економічної взаємодії, реалізації спільних проєктів у сфері культури, освіти, охорони здоров'я та туризму.

Площа, структура території. Ставчанська громада охоплює кілька населених пунктів, розташованих у сприятливих природних умовах Передкарпатської рівнини. Значні площі займають родючі сільськогосподарські угіддя, сприятливі для рослинництва й тваринництва, а також малі лісові масиви, полезахисні лісосмуги, природні луки й пасовища. У межах громади простежується рівнинно-горбистий рельєф, сприятливий для будівництва доріг, житлової забудови й закладів соціальної, культурної та освітньої спрямованості.

Природно-географічні особливості. Клімат Ставчанської громади – помірно-континентальний, характеризується м'якими зимами, теплим літом, достатньою кількістю вологи в теплий період року, сприятливим для вирощування сільськогосподарських культур. Середньомісячні температурні показники коливаються від $-3...-5^{\circ}\text{C}$ у січні до $+18...+20^{\circ}\text{C}$ у липні. Кількість опадів складає в середньому 600–650 мм, а сприятливий тепловий та водний баланс сприяє активному розвитку рослинності, створюючи сприятливий мікроклімат для життя населення.

Соціально-демографічні особливості. Ставчанська громада характеризується відносно компактним розселенням населення в межах невеликих населених пунктів. Основу населення складають жителі сільської місцевості, які займаються переважно аграрними видами діяльності –

рослинництвом, тваринництвом, садівництвом. У демографічній структурі переважає населення працездатного й старшого віку, а природний приріст населення в останні роки відзначався відносними коливаннями. Попри існуючі виклики демографічного характеру, громада зберігає потенціал для сталого розвитку завдяки сприятливому природно-географічному середовищу й активності місцевої громади.

Інфраструктура й просторовий потенціал. Ставчанська громада характеризується відносно доброю транспортно-комунікаційною доступністю – вона забезпечена мережею місцевих доріг, сприятливим транспортним сполученням із районним та обласним центрами. Таке розташування сприяє формуванню сприятливого простору для функціонування закладів освіти, культури, охорони здоров'я, забезпечення доступності для дітей, учнівської молоді, педагогів. У межах громади функціонують заклади загальної середньої освіти, заклади дошкільного навчання, заклади культури, медичних послуг тощо.

Ставчанська сільська громада є прикладом сприятливого природно-географічного, економічного й просторового середовища для функціонування й розвитку закладів освіти, культури, охорони здоров'я й інших важливих складових соціальної інфраструктури. Завдяки сприятливим кліматичним умовам, родючим ґрунтам, рівнинно-горбистому рельєфу, сприятливим демографічним процесам, а також відносно вигідному географічному положенню в межах колишньої Кіцманської території, громада відкриває перспективні можливості для оптимізації просторової організації закладів освіти й формування сприятливого простору для сталого регіонального розвитку.

Висновки до розділу 2

У даному розділі проведено комплексний аналіз чинників формування загальноосвітнього комплексу Ставчанської сільської громади в межах колишньої Кіцманської території Чернівецької області. З'ясовано, що просторовий розвиток освітньої сфери громади залежить від взаємодії природно-географічних, історичних, економічних, соціально-демографічних, культурних

та інших чинників, які в комплексі формують сприятливе середовище для функціонування закладів освіти.

Проаналізовано природні умови (рельєф, клімат, ґрунти, природні ресурси), економічний профіль (структура господарства, рівень зайнятості населення), демографічні особливості (структура й чисельність населення, природний приріст, міграційні процеси) й інфраструктурні чинники (транспортне забезпечення, доступність закладів освіти), а також історико-географічні фактори, які мали істотний вплив на формування існуючої просторової організації навчально-виховних установ.

Дослідження засвідчило, що сприятливе природно-географічне середовище, відносно компактне розселення населення, активний розвиток сільськогосподарської й інших видів економічної діяльності, сприятливий клімат, а також відносно добре розвинена дорожньо-транспортна інфраструктура сприяють формуванню й оптимізації функціональної структури закладів освіти Ставчанської громади.

Таким чином, вивчення чинників просторової організації освітньої сфери в межах Ставчанської громади створює сприятливу методологічну основу для подальшого вдосконалення просторового планування, оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти, формування сприятливого навчально-виховного середовища для дітей, педагогів та місцевої громади в умовах сучасних адміністративно-територіальних перетворень.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ ТА ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ СТАВЧАНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Освітня мережа Ставчанської територіальної громади

Освітня мережа Ставчанської територіальної громади є ключовим елементом соціальної інфраструктури, спрямованим на забезпечення права жителів усіх населених пунктів отримати доступ до якісної, сучасної та конкурентоспроможної освіти. В умовах адміністративно-територіальної реформи й процесів децентралізації особливого значення набуває оптимальне функціонування навчальних закладів, спрямоване як на забезпечення рівності доступу для дітей із усіх поселень, так і на формування сприятливого середовища для їхнього інтелектуального, творчого й фізичного розвитку.

Ставчанська громада, утворена в межах колишнього Кіцманського району, характеризується відносно компактним розташуванням населених пунктів, сприятливими природно-географічними умовами, а також сформованою мережею закладів освіти, здатних забезпечити комплексне й безперервне навчання дітей від раннього дошкільного до старшого шкільного віку. Основу цієї мережі складають заклади дошкільної, загальної середньої освіти, позашкільні установи, а також спеціалізовані заклади для дітей із особливими освітніми потребами.

Структура освітньої мережі Ставчанської громади представлена такими основними складовими:

- Дошкільні заклади освіти (заклади дошкільної освіти –ЗДО), спрямовані на забезпечення рівного доступу дітей раннього та дошкільного віку до навчально-виховного процесу, формування основ особистісного й соціально-культурного розвитку, розвитку творчого потенціалу, культури здоров'я й емоційного інтелекту.

- Заклади загальної середньої освіти –гімназії, ліцеї, загальноосвітні школи, спрямовані на здобуття дітьми базових знань, формування ключових компетентностей, активної громадянської позиції, сприяння їхньому особистісному, творчому й професійному самовизначенню. Заклади загальної середньої освіти забезпечують усіх дітей громади можливостями для отримання освіти відповідно до державних стандартів.

- Позашкільні заклади освіти –музичні й художні студії, спортивні гуртки, творчі об'єднання тощо, спрямовані на розвиток природних здібностей дітей, формування вмінь творчої самореалізації, розвиток мотивації для навчальної, спортивної, мистецької та інших видів активності.

Особливості просторової організації закладів освіти в межах Ставчанської громади обумовлюються природними умовами, транспортними зв'язками, демографічними процесами, а також економічними особливостями регіону. Заклади освіти розташовані в адміністративному центрі –селі Ставчани, а також в інших населених пунктах громади, утворюючи взаємопов'язану мережу, спрямовану на забезпечення максимально рівного доступу для дітей із усіх поселень. При формуванні навчальної мережі враховано чинники доступності для дітей із віддалених населених пунктів, забезпечення безпечного транспортного сполучення (зокрема –організації шкільного автобусного маршруту), створення сприятливих умов для навчально-виховної та позашкільної діяльності.

Освітня мережа Ставчанської територіальної громади Чернівецького району забезпечує реалізацію права усіх дітей на здобуття доступної, якісної й безпечної освіти в межах громади. Заклади освіти функціонують із урахуванням природно-географічних, демографічних та соціально-економічних особливостей території, сприяючи рівності доступу для дітей із усіх населених пунктів. Дошкільну ланку в Ставчанській громаді представляють заклади, спрямовані на ранню соціалізацію, навчально-виховний розвиток дітей, формування основ для подальшого навчання в школі (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Заклади дошкільної освіти Ставчанської сільської громади

Повна назва	Форма власності	Тип	Адреса
Малятинський заклад дошкільної освіти(ясла-садок) Ставчанської сільської ради Чернівецького району Чернівецької області	комунальна	Ясла-садок	Чернівецька обл.Ставчанська ОТГс.Малятинці, вул. Т.Шевченка 128
Ставчанський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) Ставчанської сільської ради Чернівецького району, Чернівецької області	комунальна	Ясла-садок	Чернівецька область, Кіцманський район,с.Ставчани, вул. Головна 36
Хлівищенський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) Ставчанської сільської ради Чернівецького району Чернівецької області	комунальна	Ясла-садок	Чернівецька область, Кіцманський район, с.Хлівище, вул. Головна 57а
Шишківський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) Ставчанської сільської ради Чернівецького району Чернівецької області	комунальна	Ясла-садок	Чернівецька область, Кіцманський район, с.Шишківці, ал. Головна 45
Южинецький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) Ставчанської сільської ради Чернівецького району Чернівецької області	комунальна	Ясла-садок	Чернівецька область, Кіцманський район, с.Южинець, вул. 28 Червня 7

Освітню мережу громади формують заклади загальної середньої освіти, спрямовані на забезпечення доступності для дітей усіх рівнів навчання –від початкової до профільної школи (табл.3.2)

Таблиця 3.2

Заклади загальної середньої освіти Ставчанської сільської громади

Повна назва	Форма власності	Тип	Адреса
Хлівищенський заклад загальної середньої освіти І-ІІ ступенів Ставчанської сільської ради Чернівецького району Чернівецької області	комунальна	Гімназія з початковою школою	Україна, Чернівецька область, Кіцманський район, с.Хлівище

Малятинська філія I-II ступенів Ставчанського опорного закладу загальної середньої освіти I-III ступенів Ставчанської сільської ради Чернівецького району Чернівецької області	комунальна	Гімназія з початковою школою	Україна, Чернівецька область, Кіцманський район, с.Малятинці, вул. Дружби Народів, 14
Ставчанський опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів	комунальна	Ліцей з початковою школою та гімназією	Україна, Чернівецька область, Кіцманський район, с.Ставчани, вул. Головна, 32
Шишківський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Ставчанської сільської ради Чернівецького району Чернівецької області	комунальна	Ліцей з початковою школою та гімназією	Україна, Чернівецька область, Кіцманський район, с.Шишківці, вул. 40-річчя Перемоги, 8
Южинецький заклад загальної середньої освіти I - II ступенів	комунальна	Гімназія з початковою школою	Україна, Чернівецька область, Кіцманський район, с.Южинець, вул. Головна, 9

Освітня мережа нами виокремлена на картосхему в поєднанні із найближчими ЗЗСО, для того, щоб зрозуміти їх доступність до населення (рис. 3.1).

Для забезпечення всебічного розвитку дітей, формування творчих здібностей, підтримки спортивних, культурних та інших видів активності в межах Ставчанської громади функціонують позашкільні заклади, спрямовані на реалізацію індивідуальних можливостей дітей: центр дитячої творчості Ставчанської громади –забезпечує організацію гуртків, студій, спортивних секцій, мистецьких, природничих, технічних, туристичних, краєзнавчих й інших видів позашкільної активності для дітей усіх вікових категорій.

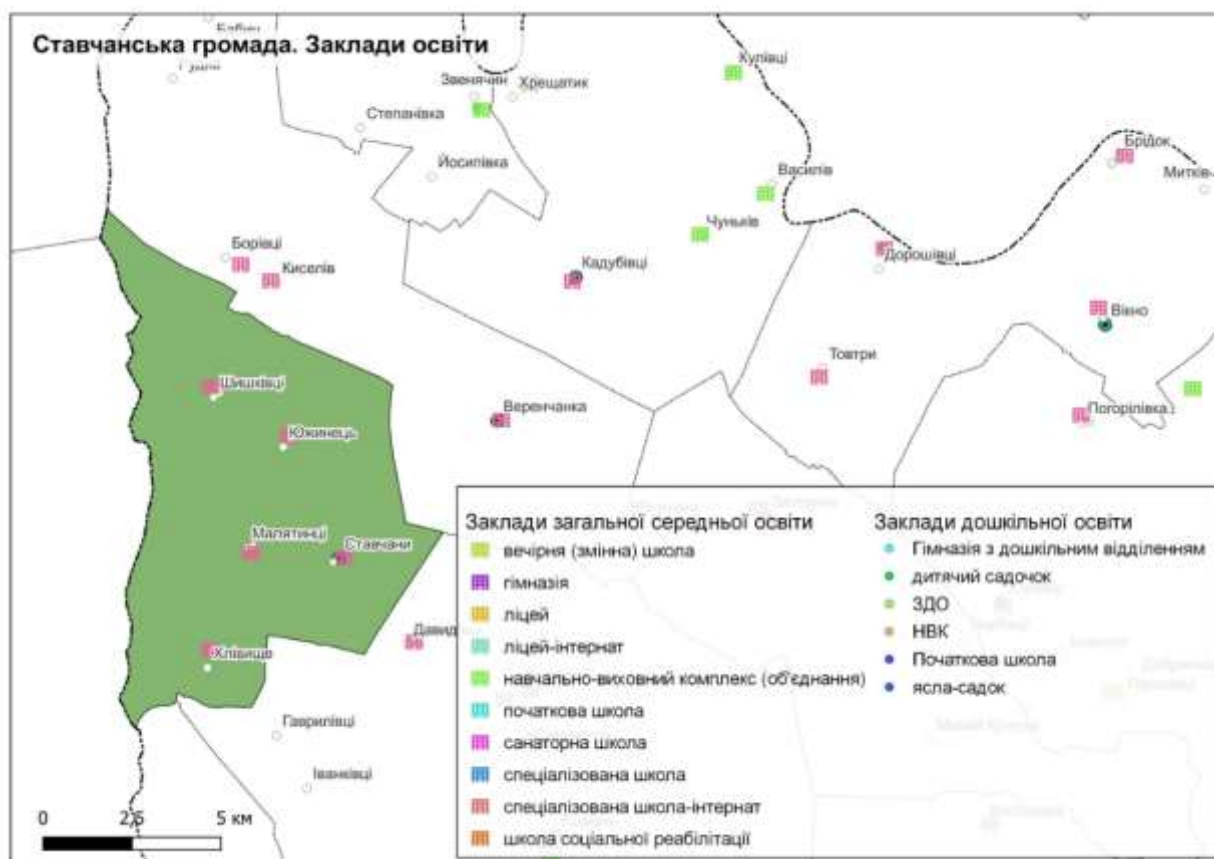

Рис. 3.1. Заклади ЗССО Ставчанської громади

Для забезпечення всебічного розвитку дітей, формування творчих здібностей, підтримки спортивних, культурних та інших видів активності в межах Ставчанської громади функціонують позашкільні заклади, спрямовані на реалізацію індивідуальних можливостей дітей: центр дитячої творчості Ставчанської громади –забезпечує організацію гуртків, студій, спортивних секцій, мистецьких, природничих, технічних, туристичних, краєзнавчих й інших видів позашкільної активності для дітей усіх вікових категорій. Працюють 2 філії музичної школи. Це можуть бути заклади, де здійснюється музична освіта та навчання музичному мистецтву. Вони сприяють розвитку музичного потенціалу та культурного життя громади.

Освітня мережа Ставчанської територіальної громади охоплює п'ять закладів загальної середньої освіти, із загальною проєктною потужністю 1661 учнівське місце. На даний момент у закладах навчається 627 учнів, а середня наповнюваність класів складає 13,3 учня.

Заклади загальної середньої освіти I–III ступенів (2 заклади) мають проектну потужність 1321 місце, в яких навчається 481 учень. Середня наповнюваність класів становить 15,5 учня.

Серед ЗЗСО I–III ступенів функціонує 1 опорний заклад, розрахований на 856 місць. Кількість учнів –336, а середня завантаженість класів –16,8 учня.

Заклади загальної середньої освіти I–II ступенів (2 заклади) здатні прийняти 340 учнів, наразі навчається 146 дітей. Середня заповнюваність класів –9,1 учня.

Слід відмітити, що заклади загальної середньої освіти I ступеня відсутні.

Для забезпечення ранньої освіти в громаді функціонують 5 закладів дошкільної освіти із загальною потужністю 253 місця, в яких виховується 174 дитини. Це відповідає рівню охоплення дошкільною освітою в межах 81,5%.

Для забезпечення доступності освітньої послуги організовано перевезення учнів шкільним автобусом –у громаді функціонує 1 одиниця спеціалізованого шкільного автотранспорту, який забезпечує підвезення учнів із віддалених населених пунктів до навчальних закладів.

Таким чином, освітня мережа Ставчанської територіальної громади характеризується відносно компактним розміщенням закладів, сприятливим рівнем охоплення дітей дошкільними та шкільними послугами, оптимальними показниками наповнюваності класів для забезпечення ефективного навчально-виховного процесу, а також поступовим вдосконаленням умов для рівного доступу до освіти для всіх категорій дітей.

3.2. Доступність закладів освіти як фактор розвитку освітнього комплексу регіону

Доступність закладів освіти є ключовим чинником формування й розвитку освітнього комплексу в межах регіону, забезпечуючи рівні можливості для отримання знань, умінь, навичок усіма категоріями населення незалежно від місця проживання, соціально-економічного статусу чи інших чинників. Просторове розміщення закладів освіти, рівень їхньої доступності для учнів,

педагогів та інших учасників навчально-виховного процесу прямо впливають як на ефективність функціонування навчальної мережі, так і на соціально-економічний розвиток усієї громади.

Для Ставчанської сільської громади, як і для інших територіальних громад, доступність закладів освіти є не лише фактором забезпечення реалізації права кожної дитини на отримання якісної освіти, а й важливим чинником формування сприятливого просторового середовища для гармонійного розвитку дітей, сімей та місцевої громади в цілому. Своєчасне отримання освітніх послуг сприяє формуванню активного, мобільного й кваліфікованого населення, здатного швидше пристосовуватися до сучасних економічних, технологічних і соціальних умов.

Географічне розміщення закладів освіти в межах громади повинно враховувати просторову структуру поселень, густоту населення, віддаленість окремих населених пунктів від адміністративного центру, а також особливості природно-географічного середовища (рельєф, гідрографія, клімат). Таке планування сприяє оптимізації мережі закладів освіти, формує сприятливу доступність для дітей, забезпечує рівний доступ усіх категорій населення до навчально-виховного процесу, сприяючи тим самим формуванню просторової справедливості в регіоні.

Транспортне забезпечення є важливим чинником доступності закладів освіти. Якість дорожньої мережі, організація маршрутів для шкільних автобусів, безпека й тривалість пересування дітей, а також функціонування системи спеціальних перевезень для дітей із особливими освітніми потребами –ключові елементи формування сприятливого навчально-освітнього простору в межах Ставчанської громади. Застосування методів просторового аналізу, в тому числі ГІС-технологій (QGIS, Open Route Service), дозволяє оптимально планувати маршрути, виявляти проблемні ділянки та сприяти створенню максимально ефективної й рівнодоступної навчальної мережі.

Соціально-економічний аспект доступності полягає в тому, щоб усі діти мали рівні можливості отримати освіту, незалежно від місця проживання, рівня

забезпечення сім'ї, особливостей здоров'я чи інших чинників. З огляду на процеси децентралізації, принцип забезпечення доступності закладів освіти стає важливим завданням місцевої влади для оптимізації просторової організації навчальних закладів, запровадження рівних умов для усіх учасників навчально-виховного процесу, а також для сприяння соціальній рівності в межах громади.

Таким чином, доступність закладів освіти є фундаментальним фактором формування просторової організації й ефективності функціонування освітньої сфери в межах Ставчанської громади. Урахування природно-географічних, демографічних, економічних, інфраструктурних чинників сприяє оптимізації функціонування закладів освіти, забезпечує рівний доступ усіх категорій населення до отримання якісної освіти й сприяє гармонійному, сталому розвитку громади в цілому.

На карті (рис. 3.2) відображено транспортну доступність до закладів освіти Ставчанської територіальної громади, із виділенням населених пунктів – Ставчани (адміністративний центр), Малятинців, Южинця, Шишківців та Хлівища. Картографічний аналіз спрямований на вивчення доступності закладів освіти для дітей, учнівської молоді та педагогів із усіх населених пунктів громади.

Часова доступність навчальних закладів вказана в діапазоні від 5 до 20 хвилин залежно від місця проживання:

Червона зона – радіус доступності закладів освіти в межах 5 хвилин.

Помаранчева зона – доступність в межах 10 хвилин.

Зелена зона – віддалені ділянки громади із доступністю закладів освіти в межах 20 хвилин.

Для забезпечення функціонування освітньої мережі особливу роль відіграє дорожньо-транспортна інфраструктура (додаток А). Магістральні шляхи (позначені червоним), регіональні (жовтим) та місцеві (чорним) дороги створюють каркас для організації регулярного й безпечного пересування дітей, учнів, педагогів та інших учасників навчально-виховного процесу. Зазначені часові межі доступності вказують на ефективність існуючих маршрутів, а також

сприяють виявленню проблемних ділянок, у межах яких потребуються оптимізація дорожньої мережі, запровадження додаткового шкільного автотранспорту або вдосконалення існуючих маршрутів.

Просторовий аналіз транспортної доступності закладів освіти в межах Ставчанської громади є важливим інструментом для подальшого планування освітньої мережі, сприяючи забезпеченню рівності доступу для усіх категорій учнів, оптимізації існуючих маршрутів та формуванню сприятливого навчально-освітнього простору для громади в цілому.

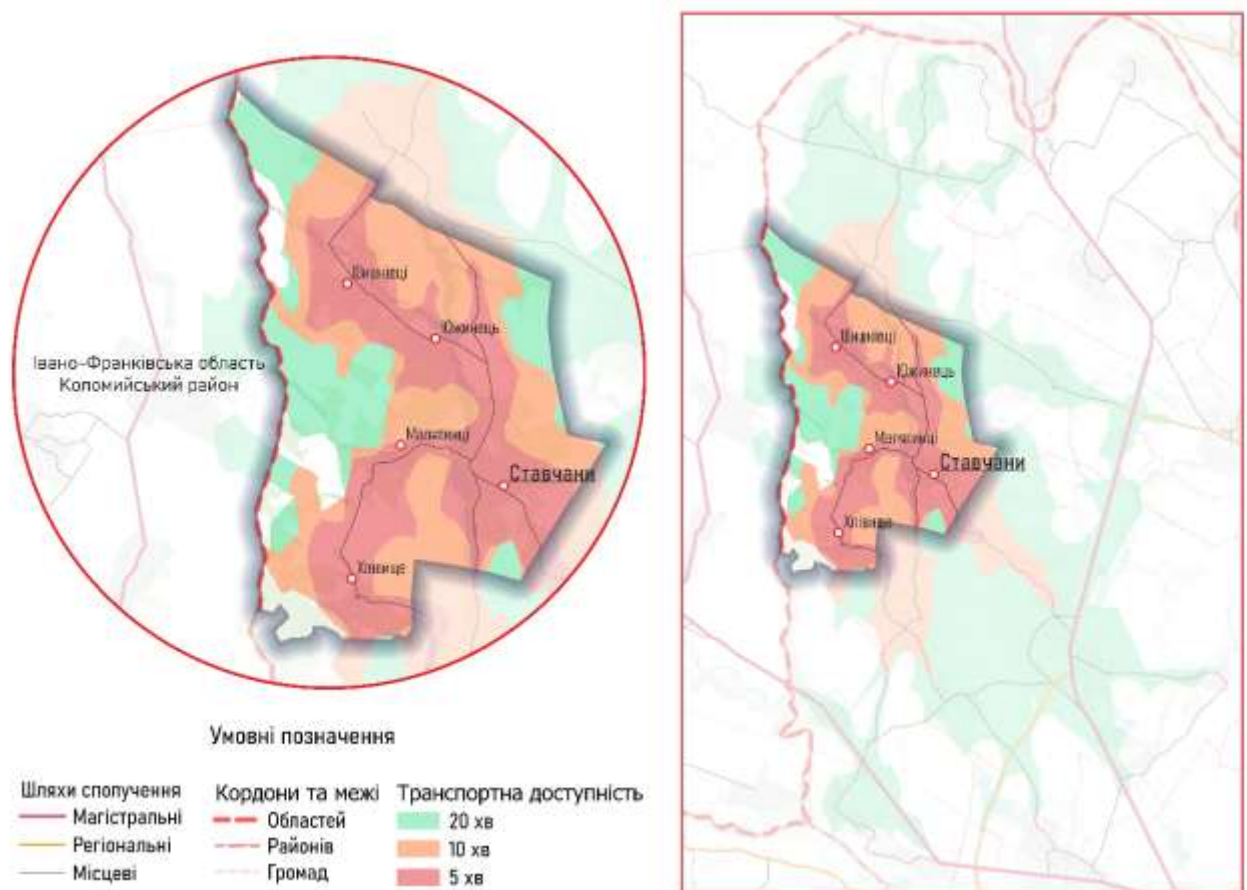

Рис. 3.2 Транспортна доступність до закладів освіти (всіх типів)

На карті (рис. 3.3) відображено просторову організацію та доступність закладів дошкільної освіти (ЗДО) в межах Ставчанської територіальної громади Чернівецького району. Ключова увага приділена візуалізації часової доступності

для дітей із населених пунктів громади – від місця проживання до ЗДО. Зазначені умовні ізолінії (зони), вказують час, необхідний для того, щоб дістатись до ЗДО пішки.

Коло радіусу від 0,5 до 2 км навколо ЗДО вказує віддаленість місць проживання від закладів дошкільної освіти, сприяючи просторовому усвідомленню взаємозв'язків між місцем проживання дітей та місцем отримання послуг.

Таке відображення доступності вказує на важливість забезпечення рівних умов для отримання дошкільної освіти в межах усіх населених пунктів громади. Карту можна використати для оптимізації існуючої мережі ЗДО, планування місць для відкриття нових закладів, вдосконалення маршрутів для дітей із віддалених вулиць, а також для планування безпечної пішохідної інфраструктури.

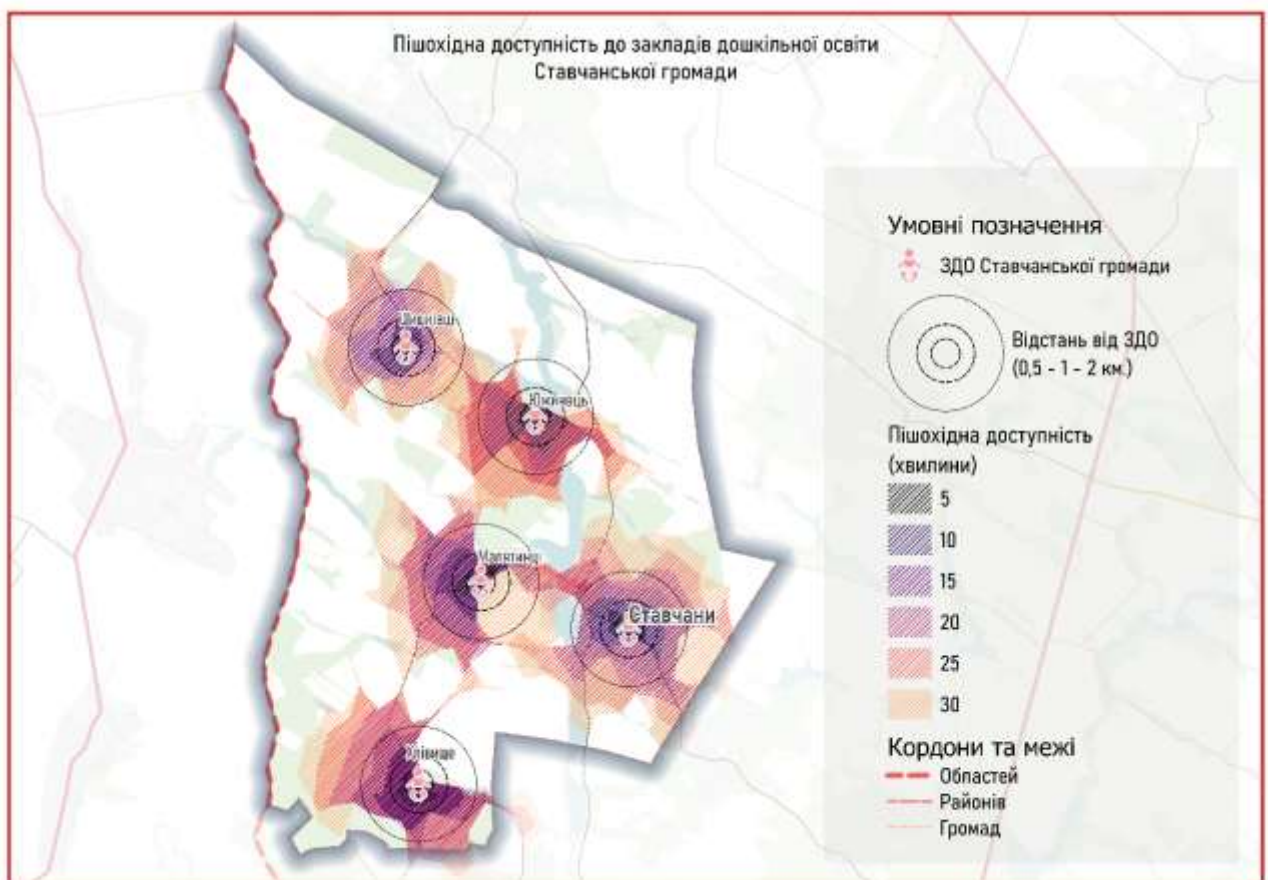

Рис. 3.3 Пішохідна доступність до закладів дошкільної освіти Ставчанської громади

Просторовий аналіз доступності закладів дошкільної освіти в Ставчанській громаді є важливим інструментом для подальшого вдосконалення освітньої мережі, сприяючи забезпеченню рівних можливостей для отримання дошкільної освіти для дітей із усіх населених пунктів, а також формуванню сприятливого простору для їхнього гармонійного розвитку.

На карті відображено просторову організацію закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) в межах Ставчанської територіальної громади, а також часову доступність для учнів, які дістаються навчальних закладів пішки. Таке картографічне відображення є важливим для оцінки оптимальності існуючої мережі ЗЗСО, планування маршрутів для учнів, а також для прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення просторової організації освіти в громаді.

На карті (рис. 3.4) позначено п'ять закладів загальної середньої освіти Ставчанської громади – у населених пунктах Ставчани, Мамаївці, Южинець, Шишківці та Хлівище. Кожний із закладів відзначено спеціальним символом, а навколо нього виділено концентричні зони доступності.

Для візуалізації умов доступності закладів освіти використано ізолінії, які відображають час пересування учнів від місця проживання до школи.

Результати просторового аналізу доступності ЗЗСО в Ставчанській громаді вказують, що існуюча мережа навчальних закладів забезпечує переважній більшості учнів можливість діставатись шкіл пішки в межах 5–20 хвилин. Такий рівень доступності сприяє оптимізації навчально-виховного процесу, забезпечує рівні умови для отримання знань усіх дітей громади, а також формує сприятливе просторове середовище для їхньої активності й розвитку. Таким чином, отримані результати є важливим аналітичним інструментом для подальшого планування оптимальної мережі закладів загальної середньої освіти в межах Ставчанської громади, сприяючи забезпеченню рівності в доступі до освітніх послуг для усіх категорій учнів.

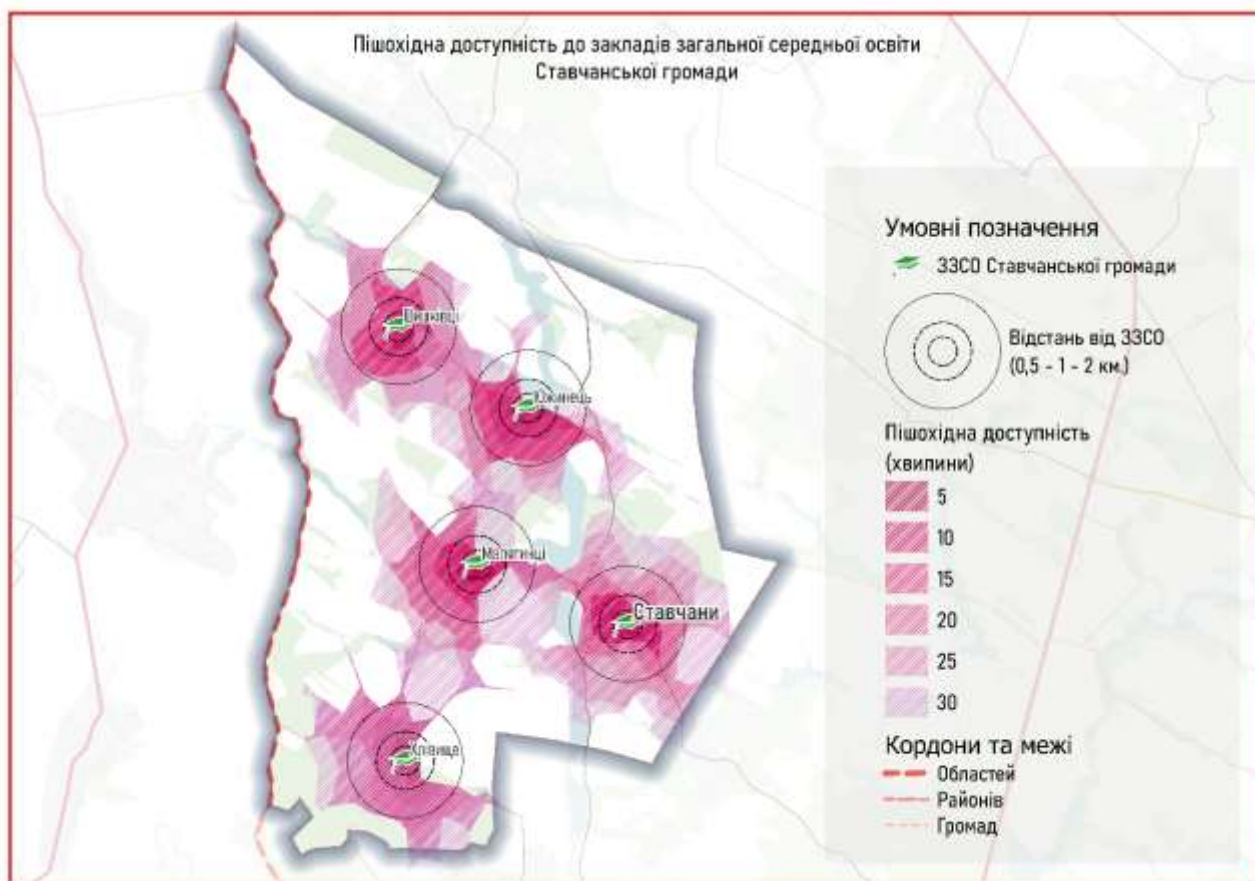

Рис. 3.4 Пішохідна доступність до закладів загальної середньої освіти
Ставчанської громади

Проведений просторовий аналіз засвідчує, що в межах Ставчанської територіальної громади забезпечено відносно сприятливу транспортну й пішохідну доступність до закладів освіти. Значна частина дітей охоплена радіусом пішохідної доступності в межах 5–20 хвилин, а для віддалених населених пунктів організовано шкільне автобусне сполучення, що сприяє рівності можливостей для отримання освіти. Таке просторове планування сприяє оптимізації навчально-виховного процесу, забезпечує комфортні умови для учасників освітнього процесу й формує сприятливе середовище для подальшого розвитку громади.

3.3 Особливості планування освітньої мережі Ставчанської територіальної громади

Реформа децентралізації передбачає формування в громадах опорних закладів освіти, спрямованих на забезпечення рівного доступу дітей до якісної загальної середньої освіти. Згідно із чинним Положенням про опорний заклад освіти, при його створенні повинні враховуватися такі ключові вимоги [7]:

- забезпечення освітніх потреб здобувачів для реалізації профільних напрямів навчання;
- можливість організації ефективної допрофільної та профільної підготовки учнів;
- рівень забезпечення закладу кваліфікованими педагогічними кадрами;
- наявність сучасної матеріально-технічної бази для організації освітнього процесу;
- укомплектування бібліотечного фонду необхідними навчальними, методичними, художніми та довідковими виданнями;
- забезпечення належних умов для безпечного перевезення учнів та педагогів, зокрема, наявність доріг із твердим покриттям.

Додатково до зазначених вимог, важливими критеріями для створення опорних закладів є відстань для організації підвезення учнів, кількість дітей, яким потрібне таке перевезення, а також рівень навчальних досягнень учнів.

Для планування та оптимізації мережі опорних закладів освіти у межах громади пропонується враховувати такі чинники:

- Територіальну доступність закладів освіти – можливість рівного доступу учнів із віддалених населених пунктів;
- Ступінь закладу – для створення опорних закладів перевага надається закладам III ступеня, здатним забезпечити умови для отримання повної загальної середньої освіти;
- Особливості розташування – місце розміщення закладу прямо впливає на організацію навчально-виховного процесу, самопочуття дітей, а

також час, який учні проводять у дорозі. З цією метою за допомогою ГІС-технологій проведено аналіз віддаленості навчальних закладів від населених пунктів громади;

- Кількість учнів, які потребують підвезення –ключова умова для оптимізації видатків громади, адже чим менше дітей потребує перевезення, тим ефективнішим є функціонування мережі закладів;
- Площу навчальних приміщень –важливий чинник, адже створення опорного закладу спричинить збільшення кількості учнів, тому існуюча навчальна база повинна забезпечувати комфортні умови для усіх дітей;
- Матеріально-технічну базу –рівень оснащення закладу (кількість комп’ютерів, спеціалізованих кабінетів, спортивної зали, майстерень, вбиралень тощо) прямо впливає на можливість організації сучасного й ефективного навчально-виховного процесу;
- Якість бібліотечного фонду –забезпечення навчальною, методичною, художньою й довідковою літературою сприяє формуванню сприятливого освітнього простору для дітей;
- Рівень кваліфікації педагогів –ключова складова якості навчальної діяльності, для оцінки якої враховується кількість вчителів вищої та першої кваліфікаційної категорії;
- Якість знань випускників –важливий результативний показник, який оцінюється за результатами ЗНО (частка учнів, які отримали 160 балів і більше) та вказує на ефективність освітньої діяльності закладу.

Таким чином, комплексне врахування зазначених чинників сприяє формуванню оптимальної мережі опорних закладів у межах громади, забезпечує рівний доступ усіх учнів до якісної освіти, сприяє економії ресурсів та ефективності функціонування освітньої системи в умовах децентралізації.

Планування освітньої мережі Ставчанської територіальної громади здійснюється в умовах адміністративно-територіальної реформи, спрямованої на оптимізацію закладів освіти, забезпечення рівності доступу для усіх дітей, раціональне використання ресурсів громади, а також створення сприятливого

навчально-виховного середовища для учнів, педагогів та інших учасників освітнього процесу.

При формуванні моделі освітньої мережі саме Ставчанської громади ключова увага приділяється таким чинникам:

- Територіальне розміщення закладів освіти – оптимальне планування мережі спрямоване на забезпечення максимально швидкого доступу дітей із усіх населених пунктів громади, особливо віддалених, до закладів освіти. З цією метою вивчається відстань від місця проживання дітей до закладів, можливість організації безпечного підвезення учнів, особливості дорожньої мережі, кліматичних умов тощо.
- Структура закладів освіти – для забезпечення повного циклу отримання освіти в межах громади планується оптимальне співвідношення закладів загальної середньої, дошкільної, позашкільної освіти, а також спеціалізованих установ для дітей із особливими освітніми потребами.
- Створення опорних закладів – особлива увага приділяється формуванню опорних шкіл як ключових центрів забезпечення якісної профільної освіти для учнів старших класів. Такі заклади сприятимуть отриманню учнями глибокої профільної освіти, забезпечуватимуть ефективне використання кадрового, навчально-методичного, інформаційного й технологічного потенціалу, а також сприятимуть економії фінансових ресурсів громади.
- Освітньо-матеріальна база – важливим аспектом планування є забезпечення закладів сучасними навчальними кабінетами, спортивними залами, комп'ютерними класами, бібліотеками, майстернями для профільного навчання. Якісний рівень оснащення сприяє вдосконаленню навчально-виховного процесу, забезпечує сприятливі умови для розвитку дітей.
- Якісний склад педагогів – для забезпечення високого рівня навчальних послуг особливу увагу приділяється формуванню в закладах освіти колективів кваліфікованих педагогів, здатних реалізувати завдання профільної освіти, втілювати інноваційні технології навчання, сприяти формуванню ключових компетентностей учнів.

- Співвідношення мережі закладів із демографічними особливостями – планування мережі ґрунтується на аналізі народжуваності, природного приросту населення, особливостей міграційних процесів, просторової організації поселень, щільності проживання, а також перспектив розвитку громади в цілому.

Таким чином, особливості планування освітньої мережі Ставчанської територіальної громади спрямовані на забезпечення рівності доступу для усіх дітей, раціональне використання існуючих ресурсів, створення умов для отримання профільної освіти в сучасних умовах. Такий комплексний підхід сприяє формуванню сприятливого простору для навчальної, творчої, спортивної й особистісної самореалізації дітей, а також забезпечує стає функціонування й розвиток системи освіти громади в умовах адміністративної реформи.

3.4. Проблеми і перспективи розвитку освітньої мережі Ставчанської громади

Освітня мережа Ставчанської громади, як важливий елемент соціально-економічного простору, функціонує в умовах адміністративної реформи й процесів децентралізації. Попри існуючий потенціал для забезпечення рівності доступу, існує ряд проблем, від ефективності подолання яких залежить подальший розвиток освітньої сфери громади.

Проблеми функціонування освітньої мережі:

- Демографічні виклики. Зменшення природного приросту населення, міграція працездатних верств, старіння населення спричиняють поступове скорочення кількості учнів, особливо в окремих сільських закладах.
- Неоднорідний рівень забезпечення навчально-матеріальною базою. Не всі заклади освіти мають сучасні кабінети, спортивні та актові зали, обладнані лабораторії, інтернет-зв'язок, необхідні для реалізації профільного навчання й формування ключових компетентностей учнів.
- Інфраструктурні проблеми. Якість дорожньої мережі в окремих населених пунктах громади не сприяє швидкому й безпечному підвезенню дітей, особливо в умовах несприятливих погодних умов.

- Обмежені фінансові ресурси. Нерівномірний розподіл видатків, відсутність можливості забезпечення усіх закладів сучасним обладнанням, недостатнє фінансування позашкільної освіти гальмують реалізацію потенціалу громади в цій сфері.

- Дефіцит кваліфікованих педагогів. Недостатня забезпеченість закладів педагогами вищої кваліфікаційної категорії, спеціалістами для профільного навчання, а також проблеми із залученням молодих кадрів.

Перспективи розвитку освітньої мережі:

- Створення опорних закладів. Формування навчальних центрів із потужними кадровими й матеріально-технічними ресурсами сприятиме забезпеченню учнів доступом до профільної освіти, профільних навчальних кабінетів, спортивної й творчої інфраструктури.

- Розвиток інклюзивної освіти. Подальше вдосконалення умов для навчання дітей із особливими освітніми потребами сприятиме забезпеченню рівності доступу й соціальній інтеграції таких дітей.

- Застосування інноваційних технологій. Упровадження дистанційних форм навчання, ГІС-технологій для оптимізації маршрутів, інтерактивних навчальних засобів сприятиме покращенню якості навчально-виховного процесу й взаємодії із учасниками освітньої діяльності.

- Співпраця із місцевим бізнесом, вищими навчальними закладами й громадськістю. Залучення позабюджетних ресурсів для реалізації проєктів сприятиме зміцненню навчально-матеріальної бази закладів освіти, реалізації профільних програм навчання, проведення профорієнтаційних заходів для учнів старших класів.

- Покращення кадрової політики. Стимулювання молодих педагогів, забезпечення можливостей для їхнього професійного зростання, перепідготовки й стажування сприятимуть формуванню сильних колективів закладів освіти громади.

Таким чином, перспективне планування освітньої мережі Ставчанської територіальної громади сприятиме не лише забезпеченню рівності доступу дітей

до навчальних послуг, а й створенню сприятливого простору для всебічного розвитку особистості. Зважена реалізація зазначених пріоритетів сприятиме сталому функціонуванню системи освіти в умовах адміністративної реформи й активних процесів трансформації в усіх сферах життя громади.

Висновки до розділу 3

Проведений у межах даного розділу аналіз просторової організації освітньої сфери Ставчанської територіальної громади засвідчив, що існуюча мережа закладів освіти в цілому забезпечує реалізацію права дітей на отримання якісних навчальних послуг, сприяє формуванню сприятливого простору для їхнього гармонійного розвитку, а також відображає природно-географічні, демографічні, економічні й соціально-культурні особливості території.

Дослідження вказало на ряд ключових чинників, від яких залежить функціонування освітньої сфери громади. Серед основних – доступність закладів для дітей із віддалених населених пунктів, стан дорожньої інфраструктури, забезпечення навчально-матеріальною базою, рівень кваліфікації педагогів, а також демографічні процеси й природно-географічні умови регіону. Зазначені чинники прямо впливають як на просторове розміщення закладів освіти, так і на ефективність організації навчально-виховного процесу.

Було виявлено існуючі проблемні питання – невисоку завантаженість окремих закладів, недостатню оснащеність навчально-матеріальної бази, ускладнення в організації перевезення учнів, дефіцит педагогів вищої кваліфікаційної категорії, а також відсутність профільних закладів для старшої школи в окремих населених пунктах.

Водночас вказано перспективні напрямки оптимізації освітньої мережі громади: створення опорних закладів, вдосконалення транспортної доступності для дітей із віддалених населених пунктів, розвиток позашкільної й інклюзивної освіти, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій, посилення співпраці із місцевим бізнесом, вищими навчальними закладами та органами місцевого самоврядування.

Таким чином, оптимізація освітньої сфери Ставчанської територіальної громади сприятиме не лише забезпеченню рівності доступу для усіх дітей, а й створенню сприятливого навчально-освітнього простору, формуванню умов для самореалізації й розвитку учнів, забезпеченню кадрового потенціалу для економіки громади, а відтак –сталому соціально-економічному й культурному розвитку усіх населених пунктів у складі громади.

ВИСНОВКИ

Проведене комплексне дослідження просторової організації загальноосвітньої сфери Ставчанської територіальної громади дало можливість отримати низку важливих результатів, спрямованих на вдосконалення функціонування, оптимізацію й просторовий розвиток закладів освіти в умовах адміністративно-територіальної реформи та процесів децентралізації. З огляду на поставлені завдання зроблені такі основні висновки:

1. Проаналізовано основні наукові принципи й підходи вітчизняних та зарубіжних вчених щодо формування загальноосвітнього комплексу в умовах просторової організації. З'ясовано, що в сучасних умовах домінує застосування таких методів, як системний, просторовий, функціонально-структурний, GIS-орієнтований, статистичний, картографічний, а також принципи доступності, рівності, взаємодоповнюваності й оптимальності. Такі принципи є ключовими для побудови ефективної просторової моделі освітньої мережі Ставчанської ТГ, спрямованої на забезпечення рівного доступу для дітей із усіх населених пунктів громади.

2. Досліджено особливості функціонування й просторового розвитку загальноосвітньої мережі Ставчанської територіальної громади, в складі якої діють 5 закладів загальної середньої освіти. Ключове місце посідає опорний Ставчанський ЗЗСО І–ІІІ ступенів із проектною потужністю 856 місць, в якому навчається 336 учнів, забезпечуючи профільне навчання для старших класів. Також функціонують Шишківський ЗЗСО І–ІІ ступенів (проектна потужність – 340 місць, фактичне завантаження – 146 учнів) та інші заклади, спрямовані на забезпечення рівня базової освіти для дітей усіх населених пунктів громади. Для здобуття дітьми дошкільної освіти в межах громади функціонують 5 закладів дошкільної освіти, розрахованих на 253 місця, в яких навчається 174 дитини, забезпечуючи рівень охоплення дошкільними послугами в межах 81,5%.

Таким чином, існуюча мережа закладів загальної середньої й дошкільної освіти формує просторову основу для отримання доступної, якісної й безпечної

освіти в усіх населених пунктах громади, сприяючи формуванню сприятливого освітнього середовища для гармонійного й усебічного розвитку дітей.

3. Виявлено й охарактеризовано ключові чинники формування освітньої мережі Ставчанської ТГ, серед яких виділяються природно-географічні, демографічні, економічні, інфраструктурні й соціально-культурні чинники. Зазначені фактори взаємодіють, утворюючи складну просторову структуру, в межах якої забезпечується функціонування навчальних закладів, доступність дітей із віддалених населених пунктів (через організацію шкільного автотранспорту), реалізація профільних програм навчання, формування сприятливого середовища для всебічного розвитку учнів. При цьому ключове значення мають забезпеченість кваліфікованими педагогічними кадрами, рівень навчально-матеріальної бази закладів, можливість оптимізації мережі для усунення існуючих дисбалансів.

4. Проаналізовано особливості розвитку загальноосвітньої мережі громади в умовах адміністративно-територіальної реформи й процесів децентралізації. З'ясовано, що створення в межах Ставчанської ТГ одного потужного опорного закладу – Ставчанський ЗЗСО I–III ступенів, сприяє оптимізації видатків, забезпечує рівний доступ дітей із усіх населених пунктів, сприяє формуванню сприятливого навчально-виховного середовища, відкриваючи можливість запровадження профільного навчання для старших класів. Ключова перспектива – вдосконалення маршрутів шкільного автотранспорту для учнів із віддалених населених пунктів, оновлення навчально-матеріальної бази закладів освіти, формування умов для інклюзивного навчання дітей із особливими освітніми потребами.

Таким чином, результати проведеного дослідження засвідчують важливість комплексного, системного, просторового й багатофакторного підходу до формування й оптимізації освітньої мережі Ставчанської громади. Реалізація отриманих результатів сприятиме забезпеченню рівності доступу дітей до якісної освіти, сприятливого простору для їхньої навчально-творчої активності, формування умов для самореалізації особистості, а також

забезпечення сталого соціально-економічного й культурного розвитку громади в умовах адміністративної реформи, процесів децентралізації й викликів сучасності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bilous J. Optimization of the network of general secondary education institutions in the conditions of decentralization: geographical aspect. *Human Geography Journal*. 2020. No. 28. P. 64–70. URL: <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2020-28-07>.
2. Афоніна О. О. Територіальна структура освітнього комплексу Чернігівської області / О. О. Афоніна // Наукові записки СумДПУ ім. А.С.Макаренка. – 2011. – № 2. – С. 96–103.
3. Барабоха О. П. Перспективи освітнього комплексу України в контексті Болонського процесу. *Географія в інформаційному суспільстві*. 2008. Т. 4. С. 285–290.
4. Білоус Ю. О. Територіальні особливості формування мережі загальноосвітніх закладів Чернівецької області. *Географія в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка: 85 років - досягнення та перспективи (GTSNU) : матеріали міжнар. науково-практ. конф., присвяченої 85-річчю географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, 30-31 березня 2018 р. Київ : Прінт-Сервіс, 2018. С. 302-304. URL: http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Zbirnik_GEO-85.pdf#page=302*
5. Білоус Ю.О. Територіальна організація закладів позашкільної освіти Чернівецької області. *Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика : Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Чернівці, 7-9 травня 2020 р.. Чернівці: Видавничо-полігр. підпр. «МІСТО», 2020. С 159-162. URL: <http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/konfer/tezu%2007-09.05.2020.pdf>*
6. Децентралізація в Україні. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua>.
7. Загальноосвітні навчальні заклади на початок 2014/15 навчального року : стат. бюл. / Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці, 2016. – 24 с.

8. Заклади загальної середньої освіти у 2018-2019 н.р. та 2019-2020 н.р : інформаційний бюлетень. Інститут освітньої аналітики. Retrieved from <https://iea.gov.ua/byuleteni/>.

9. Закон України "Про освіту" [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380 – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

10. Заячук О. Г. Територіальна організація загальноосвітніх навчальних закладів Чернівецької області. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки. Серія: Географічні науки. 2009. № 8. С. 116–120.

11. Заячук О. Г. Територіальна організація освітньо-виховного комплексу Чернівецької області : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геог. наук : [спец.] 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича НАН України. Чернівці, 2011. 20 с.

12. Заячук О.Г. Функціонально-компонентна структура освітньо-виховного комплексу Чернівецької області / О.Г. Заячук // Історія української географії : всеукр. наук.-практ. часоп. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – Вип. 15. – С.92-94.

13. Корнус О. Г. Загальноосвітній комплекс Сумської області. Регіон – 2007: суспільно-географічні аспекти : міжнарод. наук.-практ. конф. студ., аспірт. та молодих вчен., м. Харків, 18–19 квіт. 2007 р. Харків, 2007. С. 62–66.

14. Костащук І. І. Територіальні особливості національного складу населення Чернівецької області. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. 2005. № 8. С. 131–133.

15. Лейберюк О. Транспортна доступність населення до центрів госпітальних округів (конкретний аналіз на прикладі Чернівецької обл.). Науковий вісник ХДУ Серія Географічні науки. 2017. № 7. С. 62–68.

16. Мельниченко Т. Ю. Географічна оцінка рівнів розвитку освіти України. Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. 2003. № 7. С. 167–171.
17. Мельниченко Т. Ю. Освітній комплекс України: сучасний стан і напрями удосконалення територіальної організації: автореф. дис... канд. геогр. наук: 11.00.02 / Мельниченко Тетяна Юріївна; НАН України. Ін-т географії. — К., 2005. — 21 с.
18. Населення Чернівецької області / ред. Г. Петрової. Чернівці : Головне упр. статистики у Чернів. області, 2020.
19. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджено Наказом Президента України від 17.04.2002 р. № 347 / 2002 // Освіта України. — 2002. - 23 квіт. (№ 23).
20. Освіта в Україні: виклики та перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2020. 292 с.
21. Освіта України : зб. законів / ред. С. О. Борисенка. Харків : Бурун кн., 2008. 304 с.
22. Освіта Чернівецьщини. Статистичний збірник. Дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні, позашкільні, професійно-технічні та вищі заклади освіти / упоряд. : Л. Н. Тарангул, Ю. М. Куриш. — Чернівці : ПП. Ковбашевський В. Т., 2002. — 96 с.
23. Освіта Чернівецьщини. Статистичний збірник. Дошкільні, загальноосвітні, позашкільні, професійно-технічні та вищі навчальні заклади / упоряд.: М. Бауер, Ю. Куриш. Чернівці, 2013. 106 с.
24. Павловська Т. С., Притула І. І., Федчик А. П. Сучасний стан освітнього комплексу Волинської області. Наукова думка сучасності і майбутнього : зб. ст. учасників 26-ої Всеукр. практ.-пізнав. конф., м. Дніпро, 21 січ. 2019 р. Дніпро, 2019. Ч. II. С. 38–42.
25. Пилипенко І. Методики суспільно-географічних досліджень (на матеріалах Херсонської області) : навч. посібн. / І.П. Пилипенко, Д.С. Мальчикова. — Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2007. — 112 с.

26. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : Наказ МОЗ України від 25.09.2020 р. № 2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20>

27. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 23 квіт. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

28. Реформа освіти в Україні. Інформаційно-аналітичне забезпечення : зб. тез доп. II Міжнар. науково-практ. конф. (наук. електрон. вид.), 15 жовт. 2020 р. Київ, 2020. С. 340.

29. Статистична інформація. Головне управління статистики у Чернівецькій області. URL: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>.

30. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2018 рік / Головне управління статистики у Чернівецькій області ; за ред.Т. Г. Сарчинської. – Чернівці, 2018. – 564 с.

31. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2019 рік / ред. Т. Сарчинська. Чернівці : Головне упр. статистики у Чернів. обл., 2020.

32. Стецький В. В. Суспільно-географічна характеристика компонентно-функціональної структури освітнього комплексу Закарпатської області. Історія Української географії. 2004. № 1. С. 79–83.

33. Стецький В., Микитишин Н. Компонентно-функціональна структура освітнього комплексу Івано-Франківської області. Історія Української географії. Спец, вип.: Краєзнавство. 2001. № 2. С. 114–117.

34. Топчієв О. Г. Суспільно-демографічні дослідження: методологія, методи, методики : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.

35. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: навч. посібн. для студ. географ. та економ. спеціальностей навч. закладів / О.Г. Топчієв.— Одеса: Астропринт, 2005.—631с.

36. Флінта Н. Сучасний стан освітньо-культурного комплексу Тернопільської області. Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Географія. 1999. № 1. С. 91–99.

37. Флінта Н. Територіальна організація культурно-освітнього комплексу регіону. Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Географія. 2004. № 199. С. 175–182.

38. Флінта Н. Умови і чинники формування і розвитку культурно-освітнього комплексу регіону. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Географія. 2005. № 2. С. 42–44.

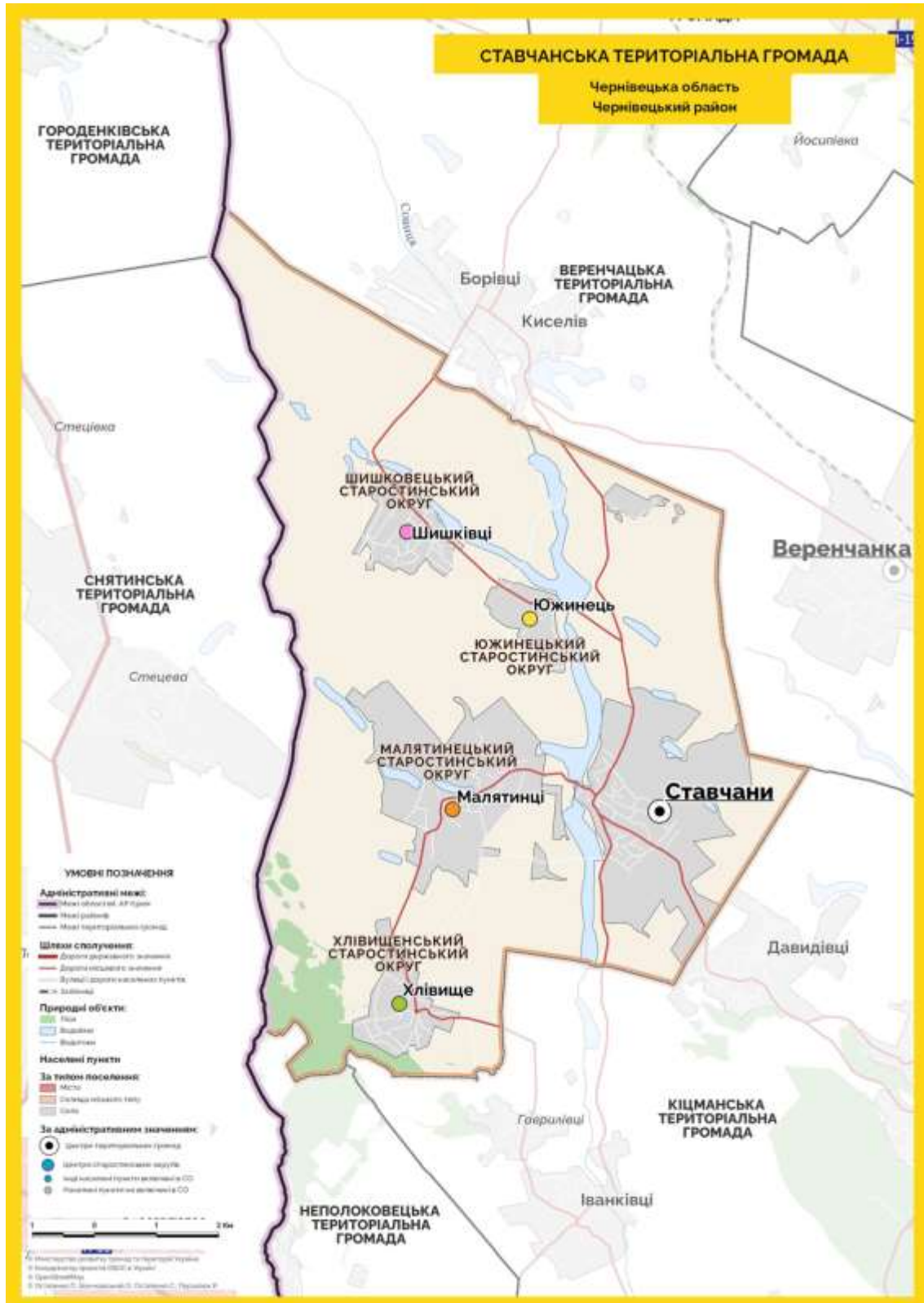
39. Харченко М. О. Формування оптимальної територіальної організації закладів загальної середньої освіти регіонів України : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.05. Дніпропетровськ, 2016. 21 с.

Чернівецька область. ІСУО. *Чернівецька область. ІСУО.*
URL: <https://cv.isuo.org/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Картосхема Ставчанської територіальної громади

Транспортна мережа та залізниця поблизу громади

